

Byla C-389/20

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2020 m. rugpjūčio 14 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n.º 2 de Vigo (Ispanija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. liepos 29 d.

Pareiškėja:

CJ

Atsakovas:

Tesorería General de la Seguridad Social

Pagrindinės bylos dalykas

Socialinė apsauga – Speciali namų ūkio darbuotojų sistema – Namų ūkio darbuotojos – Socialinio nedarbo draudimo įmokų netaikymas – Bedarbio pašalpos netaikymas

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą dėl išaiškinimo – SESV 267 straipsnis – Nacionalinės teisės nuostatos suderinamumas su Direktyva 79/7/EEB ir Direktyva 2006/54/EB – Diskriminacija dėl lyties

Prejudiciniai klausimai

Ar 1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyvos 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje 4 straipsnio 1 dalis dėl vienodo požiūrio, pagal kurią draudžiama bet kokia diskriminacija dėl lyties, tiesioginė ar netiesioginė, susijusi su įsipareigojimu

mokėti socialinio draudimo įmokas, ir 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo 5 straipsnio b punktas, kuriame nustatytas toks pat draudimas tiesiogiai ar netiesiogiai diskriminuoti dėl lyties, kiek tai susiję su socialinės apsaugos sistemų aprėpties ir sąlygų, kuriomis įgyjama teisė jomis naudotis, taip pat su pareiga mokėti įmokas bei įmokų dydžio apskaičiavimu,

turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip antai *Ley General de la Seguridad Social* (Bendrasis socialinės apsaugos įstatymas, toliau – LGSS) 251 straipsnio d punktas?

[Jame numatyta:],d) Specialios namų ūkio darbuotojų sistemos apsauginė priemonė neapima apsaugos nuo nedarbo.“

Jei atsakymas į pirmesnę klausimą būtų teigiamas, ar minėta teisės nuostata pagal 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB 9 straipsnio 1 dalies e ir (arba) k punkto nuostatas turi būti laikoma draudžiamos diskriminacijos pavyzdžiu, nes nagrinėjama nuostata, t. y. LGSS 251 straipsnio d punktas, beveik išimtiniai taikomas moterims?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

- i. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 157 straipsnis.
- ii. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 ir 23 straipsniai.
- iii. 1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyvos 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje 2 straipsnis, 3 straipsnio a punktas ir 4–6 straipsniai.
- iv. 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo 1 straipsnio c punktas, 5 straipsnio b punktas, 7 straipsnio 1 dalies a punkto v papunktis bei 9 straipsnio 1 dalies e punktas.

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos

- i. Ispanijos Konstitucijos 41 straipsnis:

„Visiems piliečiams valdžios institucijos užtikrina viešąją socialinio draudimo sistemą, pagal kurią turi būti garantuojama pakankama parama ir socialinės išmokos iškilus būtinybei, **ypač nedarbo atveju**“.

- ii. *Real Decreto Legislativo 8/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social* (2015 m. spalio 30 d. Karaliaus įstatyminis dekretas Nr. 8/2015, kuriuo patvirtinama Bendrojo socialinės apsaugos įstatymo nauja redakcija):

„166 straipsnis. Situacijos, prilygintinos draudiminei situacijai.

1. 165 straipsnio 1 dalyje nurodytais tikslais teisinė visiško nedarbo situacija, kurios metu darbuotojas gauna pašalpą už šią padėtį, yra prilyginama draudiminei situacijai.

<...>“

„250 straipsnis. Taikymo sritis:

1. Ši speciali namų ūkio darbuotojų sistema taikoma darbuotojams, esantiems *Ley del Estatuto de los Trabajadores* (Darbuotojų statuto įstatymas) naujos redakcijos 2 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytuose darbo santykiuose.

<...>

2. Šios specialios sistemos teisinis režimas apibrėžtas šioje II antraštinėje dalyje ir jos taikymo bei įgyvendinimo taisyklėse, atsižvelgiant į jose nustatytus ypatumus.“

„251 straipsnis. Apsauginė priemonė:

Darbuotojai, kuriems taikoma speciali namų ūkio darbuotojų sistema, turi teisę į socialinės apsaugos išmokas pagal šioje bendrojoje socialinės apsaugos sistemoje nustatytas tokias sąlygas:

<...>

d) Specialios namų ūkio darbuotojų sistemos apsauginė priemonė neapima apsaugos nuo nedarbo.“

„263 straipsnis. Apsaugos lygiai:

1. Apsauga nuo nedarbo gali būti kaupiamojo ir remiamojo pobūdžio; **abu šie apsaugos lygmenys yra administruojami valstybės ir privalomi.**

2. Kaupiamosios sistemos tikslas – mokėti išmokas, skirtas kompensuoti praradus darbą, nutraukus darbo sutartį arba sutrumpėjus darbo dienai negautas darbo užmokesčio pajamas.

3. Paramos sistema, kuri yra papildoma, palyginti su ankstesne, užtikrina praradusių darbą darbuotojų, atsidūrusių vienoje iš 274 straipsnyje numatytų situacijų, apsaugą.“

„265 straipsnis. Apsauginė priemonė:

1. Apsauga nuo nedarbo apima šias išmokas:

a) Kaupiamajoje sistemoje:

1. Visiško ar dalinio nedarbo pašalpa.

2. Įmonės mokamos įmokos, atitinkančios socialinio draudimo įmokas tuo laikotarpiu, kai gaunama bedarbio pašalpa, išskyrus 273 straipsnio 2 dalyje numatytus atvejus.

b) Remiamajoje sistemoje:

1. Nedarbo išmoka.

2. Prireikus mokamos socialinio draudimo įmokos, atsitinkančios pensijų draudimo įmokas tuo laikotarpiu, kai gaunama nedarbo išmoka, išskyrus 289 straipsnyje nustatytus atvejus.

3. Teisė į sveikatos priežiūros išmokas ir tam tikrais atvejais šeimos išmokas tokiomis pačiomis sąlygomis, kokios galioja darbuotojams, kuriems taikoma kokio nors socialinės apsaugos sistema.

2. Be to, apsauginė priemonė apima specialias mokymų, kvalifikacijos kėlimo, orientavimo, perkvalifikavimo ir profesinės integracijos priemones, taikomas nedirbantiems darbuotojams, taip pat kitas, kuriomis siekiama skatinti nuolatinį užimtumą. Visa tai nepažeidžia kompetencijos valdyti aktyvią užimtumo politiką, kurią pagal taikytinus teisės aktus vykdo generalinė valstybės administracija arba atitinkamo autonominio regiono administracija.

<...>“

„267 straipsnis. Teisėta nedarbo situacija:

1. Darbuotojai, kuriems taikomas vienas iš šių atvejų, laikomi teisėtais bedarbiais:

a) Darbo santykių nutrūkimo atveju;

<...>“.

Trumpas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos aprašymas

- 1 Pareiškėja yra namų ūkio darbuotoja ir teikia paslaugas savo darbdavei, kuri yra fizinis asmuo. Nuo 2011 m. ji yra apdrausta socialinės apsaugos draudimu pagal specialią namų ūkio darbuotojų sistemą, numatytą *Ley General de la Seguridad Social* (Bendrasis socialinės apsaugos įstatymas, toliau – LGSS) 250 straipsnyje.

- 2 2019 m. lapkričio 8 d. pareiškėja *Tesorería General de la Seguridad Social* (Bendrasis socialinio draudimo fondas, toliau – TGSS arba atsakovas) pateikė prašymą mokėti nedarbo draudimo įmokas, siekdama įgyti teisę į atitinkamą bedarbystės pašalpą tuo atveju, jei ateityje ji atsidurtų tokioje situacijoje. Prie prašymo buvo pridėtas rašytinis jos darbdavės sutikimas mokėti pareiškėjos prašomas leisti mokėti įmokas.
- 3 2019 m. lapkričio 13 d. sprendimu TGSS administracijos direktorius atmetė pareiškėjos prašymą remdamasis LGSS 251 straipsnio d punktu, kuriame nustatyta, kad „specialios namų ūkio darbuotojų sistemos apsauginė priemonė neapima nedarbo apsauginės priemonės“. Minėtame sprendime daroma išvada, kad „šios kategorijos darbuotojams (-oms) šiuo metu neleidžiama mokėti įmokų į socialinio draudimo, skirto apsaugai nuo nedarbo, sistemą“.
- 4 Dėl šio sprendimo pareiškėja pateikė administracinį skundą minėto administracijos direktoriaus viršininkui, t. y. TGSS ginčų skyriaus vadovui. 2019 m. gruodžio 19 d. minėta vadovė priėmė sprendimą, kuriuo skundas pripažintas nepriimtinu. Šio sprendimo teisiniame pagrinde vėl pakartojamas LGSS 251 straipsnio d punktas ir pažymima, kad prašymas negali būti patenkintas, nes šiuo atveju pagal įstatymus aiškiai neleidžiama mokėti nedarbo draudimo įmokų. Šiuo sprendimu buvo užbaigtas administracinis procesas.
- 5 2020 m. kovo 2 d. pareiškėja apskundė šį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme. Pareiškėja prašo minėtą sprendimą pripažinti neatitinkančiu teisės, jį panaikinti ir atšaukti, taip pat pripažinti jos, kaip namų ūkio darbuotojos, teisę mokėti nedarbo draudimo įmokas, leidžiant jai mokėti įmokas nuo 2019 m. lapkričio 8 d.
- 6 Suabejojęs dėl LGSS 251 straipsnio suderinamumo su Direktyva 79/7/EEB ir Direktyva 2006/54/EB, prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

Esminiai pagrindinės bylos šalių argumentai

- 7 Pareiškėja pateikia duomenų, kurie rodo, kad namų ūkio darbuotojų grupę beveik išimtinai sudaro moterys, ir tvirtina, kad ginčijama nuostata, t. y. LGSS 251 straipsnio d punktu, diskriminuojami moteriškos lyties asmenys. Grįsdama savo poziciją ji remiasi 2012 m. lapkričio 2 d. Teisingumo Teismo sprendimu *Elbal Moreno* (C-385/11, EU:C:2012:746), visų pirma jo 29 punktu, pagal kurį „netiesioginė diskriminacija, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 79/7/4 straipsnį, yra tuomet, kai nacionalinė priemonė, nors ir suformuluota neutraliai, iš tikrųjų daro nepalankų poveikį daugiau moterims nei vyrams“.
- 8 Pareiškėja mano, kad socialiniai sunkumai, kurių dėl nagrinėjamos teisės nuostatos patiria namų ūkio darbuotojos, kai dėl priežasčių, kurios nuo jų nepriklauso, liaujasi teikusios savo paslaugas, lemia tiesiogiai prarandamą

galimybę gauti bedarbio pašalpą, bet taip pat netiesiogiai – kitą socialinę paramą. Todėl ligos atveju, nors namų ūkio darbuotojos gali būti apsaugotos laikino nedarbingumo atveju, praktiškai, jeigu tokia situacija kurį laiką tęsiasi, jos dažnai praranda darbą – abipusiu sutikimu arba darbdaviui nutraukus sutartį, kaip yra leidžiama teisės aktuose – ir tampa neapsaugotos, priešingai nei teisinės sistemos, taikomos bet kuriam kitam pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui, atveju. Dėl šios priežasties, kadangi minėtos darbuotojos negali būti pripažintos bedarbėmis, pagal teisės aktus jos nelaikomos esančios panašioje situacijoje į tą, kurioje yra socialinės apsaugos draudimu apdrausti asmenys, ir dėl to joms tampa neįmanoma gauti kitas išmokas, pavyzdžiui, susijusias su galimu nedarbingumu, arba bet kokias kitas valstybės išmokas, mokamas išnaudojus galimybes gauti bedarbio pašalpą.

- 9 Atsakovas mano, kad jis neturi teisės ginčyti pagal įstatymus išduoto įgaliojimo ar juo abejoti, ir kad jis paprasčiausiai taiko galiojančius teisės aktus. Jis nurodo, kad namų ūkio darbuotojų grupę sudaro pagal darbo sutartį dirbantys darbuotojai, kurie kiekybiniu požiūriu yra visų bendrą sistemą sudarančių darbuotojų mažuma, tačiau pripažįsta, kad didžiąją šios grupės dalį sudaro moterys. Atsakovas kaip galimą bedarbio pašalpos netaikymo namų ūkio darbuotojams pateisinimą nurodo skirtingą požiūrį į darbdavį – namų ūkio šeimos vadovą, kuris nėra tradicinį gamybos verslą plėtojantis verslininkas, neprieštaraudamas faktui, kad nacionalinės teisės aktų leidėjas siekė laipsniškai suvienodinti specialiojo sektoriaus darbuotojų teises ir pareigas.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindų santrauka

- 10 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad vidaus teisės požiūriu šio ginčo sprendimas būtų greitas ir paprastas, nes, kaip nusprendė atsakovas, pareiškėja prašo to, kas pagal teisės aktus aiškiai draudžiama, kaip yra darbuotojų, kuriems taikoma speciali namų ūkio darbuotojų sistema, nedarbo draudimo įmokų mokėjimo atveju.
- 11 Tačiau Sąjungos teisės požiūriu ginčo sprendimas nėra toks aiškus, nes ginčijama nuostata, t. y. LGSS 251 straipsnio d punktas, galėjo lemti netiesioginę moterų diskriminaciją ir todėl prieštarauti, be kita ko, Direktyvos 79/7/EEB 4 straipsnio 1 daliai bei Direktyvos 2006/54/EB 5 straipsnio b punktui.
- 12 Iš tikrųjų, kaip matyti iš pareiškėjos pateiktų įrodymų ir kaip pripažįsta pats atsakovas, darbuotojų, kuriems taikoma speciali namų ūkio darbuotojų sistema, grupę sudaro beveik vien tik moterys. Pareiškime pateikiama itin prastą situaciją įrodančių duomenų apie šio sektoriaus užimtumo lygį, kurių atsakovas visiškai neginčijo ir pagal kuriuos beveik 100 % namų ūkio darbuotojų Ispanijoje sudaro moterys, o daugiau nei trečdalis – užsienio pilietės.
- 13 Taigi ginčijama nuostata beveik išimtinai taikoma moterims ir dėl jos iš minėtą grupę sudarančių moterų atimama galimybė gauti socialinę bedarbio pašalpą, nes

užkertamas kelias mokėti nedarbo draudimo įmokas, neįtraukus tokios situacijos į apsaugines socialinės apsaugos priemones.

- 14 Ginčijama nuostata iš pažiūros yra neutrali, nes iš to, kaip ji suformuluota, matyti, kad adresatai yra lygiaverčiai, tačiau iš tikrųjų jie tokie nėra, nes namų ūkio darbuotojų grupę aiškiai sudaro moterys ir dideliu mastu – iš užsienio atvykusios gyventojos. Tai reiškia neigiamą diskriminaciją dėl lyties moterų nenaudai, susijusią su socialine apsauga užimtumo srityje, kuri galimai draudžiama pagal minėtus Sąjungos teisės aktus. Taigi ypatingas šios darbuotojų grupės darbo santykių pobūdis negali reikšti, kad iš jų būtų nepagrįstai, nes visiškai nemotyvuotai, atimamos pagrindinės teisės, kurios užtikrinamos tiek pagal Sąjungos teisės sistemą, tiek pagal Ispanijos Konstituciją.

DARBINIS VERTINAMAS